

શ્રી મોક્ષમાર્ગ પ્રકાશક

પ્રવચન નં. ૮

અધિકાર ૭મો

સ્થળ:સુવર્ણપુરી તા.:૧૬.૦૮.૧૯૬૨ ગુરુવાર

મંગલાચરણ

ણમો લોએ સવ્વ અરિહંતાણં;
ણમો લોએ સવ્વ સિદ્ધાણં;
ણમો લોએ સવ્વ આયરિયાણં;
ણમો લોએ સવ્વ ઉવજ્જયાણં;
ણમો લોએ સવ્વ ત્રિકાળવર્તી સાહૂણં;
ઔંકાર બિન્દુ સંયુક્તં નિત્યં ધ્યાયન્તિ યોગિનઃ।
કામદં મોક્ષદં ચૈવ ઔંકારાય નમોનમઃ॥
મંગલં ભગવાન્ વીરો મંગલં ગૌતમો ગણી ।
મંગલં કુંદકુંદાર્યો જૈન ધર્મોસ્તુ મંગલમ્ ॥
નમઃ સમયસારાય સ્વાનુભૂત્યા ચકાસતે ।
ચિત્સ્વભાવાય ભાવાય સર્વ ભાવાન્તરચ્છિદે ॥
ત્રિકાળ દિવ્યધ્વનિ દાતાર...

આ મોક્ષમાર્ગકા સપ્તમા અધ્યાય ચલતે હૈ. ઉસમેં સાત તત્ત્વકી શ્રદ્ધાકી વિપરીતતા અનાદિકાલસે જીવકો હૈ. સાત તત્ત્વકી વિપરીત માન્યતા “ઉસમેં મોક્ષ તત્ત્વકી બાત ચલતી હૈ....” પહેલે કહા કે “જગત મોક્ષ કિસકો માનતે હૈ? કે સિદ્ધ હોના ઓર લોકાલોકકો જાનના ઓર જનમ - મરણ દુઃખસે રહિત હોના, ઉસકો મોક્ષ કહેતે હૈ. પણ એસા મોક્ષકા સ્વરૂપ હૈ નહીં....” જરીક ઝીણી વાત છે હોં. ભાઈલાલભાઈ! કોઈ દી’ સાંભળી ન હોય પૈસા આદિમાં નવરાશ ક્યાં છે? કોક દી’ સાંભળવા જાય તો બહારનું સંભળાય પોપટભાઈ! (શ્રોતા : બહારનું સાંભળાય એટલે?) બહારનું સાંભળાય એટલે આ દયા કરો, દાન કરો, ભક્તિ કરો, વ્રત કરો, પૂજા કરો ધર્મ થાય. પોપટભાઈ! (શ્રોતા : સાંભળવા જઈએ એટલે સંભળાવે તે સાંભળવું પડે) એમ તો નરમ માણસ છે ને? એમ તો

नरम छे ने? कांई तुलना तो करशे के नहि न्याय शुं छे ई?

भाईलालभाई! तुलना तो करे के आ तत्व क्या है? सर्वज्ञ भगवान त्रिलोकनाथ परमात्मा! जेम के पीपरमेंसे योसठपोरी प्रगट दशा हो जाती है, अइसा भगवान आत्मामें सर्वज्ञ पद अंतर सर्वको पडा है. उसमें से अंतर अनुभव करके, अंतर आनंदकी लीनता करते करते, सर्वज्ञ पद हो जाता है. जेम वो योसठपोरी पीपर हो जाती है अेम आंही पूराइ केवलज्ञान आत्मामें पडा है प्रगट होता है. वो सर्वज्ञ भगवान धर्मका मूण क्या थीज है? और अनंतकाणसे क्युं परिभ्रमण करते है वो बात करते है. तो अहींया तो कहा के जव-अजवका भान नहीं. पढेलेसे कहेते है कि आत्मा किसको कहेते है अने जउ किसको कहेते है. आ जउकी देहकी दशा है, वो चलन उलन होता है वो अपनेसे होता है अइसा मानना, आत्मामें होता है अइसा मानना, वो मिथ्यादृष्टि मूढ जव है. अजव जउकी अंश जउकी दशाकी पर्यायरूप, डालतरूप अंश ये अपना आत्मामें होता है उसको जउका भान नहीं. उसको जउकी श्रद्धाकी जबर (नहीं) और मेरा आत्मामें ज्ञान आदि होता है वो इन्द्रियोंसे होता है अइसा मानना, अे आत्मतत्त्वकी भूल है नवरंगभाई!

आ आत्मा ज्ञानमूर्ति प्रभु अपनी पर्यायमें ज्ञानसे, दर्शनसे, वीर्यसे जानते देभते है और उसमें अेम जानना की आ इन्द्रिय आदि अवयवो है माटी, उससे मेरेमें ज्ञान होता है उसको अपनी वर्तमान ज्ञानकी, पर्यायकी, जवकी, अंशकीभी स्वतंत्रताकी जबर नहीं. उसकी जवकी तत्वकी जबर नहीं. अजवकी जबर नहीं. आत्मामें दया, दानका परिणाम होता है वो पुण्य आस्त्रव है. दया, दान, भक्ति, व्रत, तपका भाव होता है ये राग है, पुण्य है आ उसको धर्म जानना वो आस्त्रव तत्वकी भूल. समजमें आया? और संवरमें संवर नाम धर्मकी शुद्धि. आ उसमें बाह्यका विकल्प उठते है, भेद राग आ उसको संवर मानना, वो संवरकी भूल. और अपवास करनेसे मेरे धर्म होता है अे निर्जरा तत्वकी भूल. जीणी बात है. अनंतकालमां सुनी नहि, कभी किया नहीं आ अइसा साधन नहि किया. अनंतबैर मनुष्य देह पाया. अनादिका आत्मा है, अनंत अनंत अवतार हुआ. पण सायुं सम्यग्ज्ञान आत्मज्ञान... समजमें आया?

नरसिंह महेता अे कहे छे ने न्यां अेनी अपेक्षा अे 'ज्यां लगी आत्मतत्व चिंतव्यो नहीं त्यां लगी साधना सर्व जूठी' क्या है आत्मा? क्या कर सकते है अने कितना अंश जउमें अपना अधिकार रभते है जबर नहीं. अइसे ने अइसे ओधे ओधे... ओधे क्या कहेते है? तमारी भाषा हिन्दी कोने आवडे छे अहीं कांई बधी भाषा हिन्दी आती है?

ઓઘે - ઓઘે એટલે સમજે બિના. ઓઘે ઓઘે, સમજે બિના માન લેતે હૈ. સત્ય ક્યા હૈ ઉસકી ખબર નહીં ઔર અપનેમેં પુણ્ય-પાપકા ભાવસે બંધ હોતા હૈ. નયા કર્મકા બંધ હોતા હૈ ઉસમેં પાપસે બંધ હોતા હૈ માને, પણ પુણ્યસે બંધ હોતા હૈ ઉસકો ભલા માને. વો બંધ તત્ત્વકી ભૂલ મિથ્યાદૃષ્ટિકી હૈ. સમજમેં આયા? ઔર અબ મોક્ષ તત્ત્વકી ભૂલ બતાતે હૈ. સમજાય છે? ક્યાં ગયા મોટા ... આ બધું સાંભળવું પડશે હોં! આ બાપાએ મકાન કર્યું છે ને તે એ બધા મહાબળેશ્વર હરવા ફરવા જાવું ઈ કરતાં આ ઠીક છે આંહી. આ પૈસાવાળાના છોકરા બહાર જાય ફરવા. વખત ટાણું જ્યારે ઉનાળો હોય ત્યારે.

અરે ભગવાન! આ ચૈતન્ય તત્ત્વ, આ દેહના પરમાણુસે ભિન્ન તત્ત્વ, ઉસકી ક્યા કિંમત હૈ, ઉસકી ક્યા ચીજ હૈ આ ઉસકી કિંમત કરે બિના આ શરીર લક્ષ્મી વો મેરી હૈ ઈસકી કિંમત કરતે હૈ, વો આત્માકા ખૂન અનાદર કરતે હૈ. ઔર અપની પર્યાય નામ અવસ્થામેં પુણ્ય-પાપકા ભાવ હોતા હૈ દયા, દાન, વ્રતકા આ ઉસકી કિંમત કરતે હૈ કિ વો બડી ચીજ હૈ, તો વિકાર રહિત મેરી ચીજ સચ્ચિદાનંદ સિદ્ધ સમાન, જો સિદ્ધ પરમાત્મા અરિહંત હુઆ, વો અપની અંદરમેં સે નિકાલા પર્યાય. યે ક્યા ચીજ હૈ ઉસકી કિંમત કરતે નહીં, અને પુણ્ય ને પાપ, શુભ-અશુભ ભાવકી કિંમત કરતે હૈ, વો આત્માકી હિંસા કરતે હૈ. એ આત્માકી હિંસા કરતે હૈ. પોપટભાઈ! જરી સૂક્ષ્મ હવે એને બધું સવળુ થયું છે હોં હવે. એ બોલે છે બધું સવળું. સમજમેં આતે હૈ? કુંવરજીભાઈ! આ સમજાય છે આ? સંભળાય છે, સંભળાય છે ને? સમજાય પછી. ઓહોહો!

એ શાસ્ત્રકા રહસ્ય ખોલકર વો પંડિતજીએ મૂક્યા હૈ ઉસમેં. તો કહેતે હૈ અહીંયા દેખો મોક્ષતત્ત્વ મોક્ષ ક્યા માનતે હૈ કે વો કાંઈ અહીંયા સ્વર્ગમેં જાના ને લડુ બડુ મિલે ત્યાં આગળ એ મોક્ષકી ઉસકો ખબર નહીં. મોક્ષ તો આત્માકા... દેખો અહીંયા આ થોડા લિયા હૈ. “પર યે દો અવસ્થા વિષે એ દુઃખી સુખી નાહીં....” કોઈ પરમાણુ હોય ને પરમાણુ, આ પરમાણુ હોય ને પરમાણુ રજકણ પોઈન્ટ જડ હૈ. આ જડ હૈ. આ પરમાણુ હોય ને આ માટી પરમાણુ એટલે ઓલું લૂગડાનું પરમાણુ કરે એ નહિ હો, આ પોઈન્ટ છે. આ પોઈન્ટ આ ટુકડા છે. છેલ્લે ટુકડો કરો આનો કટકા કરતે કરતે કરતે કરતે કરતે છેલ્લો પોઈન્ટ એને ભગવાન પરમઅણુ, પરમઅણુ બહુ સૂક્ષ્મ અણુ કહતે હૈ. ઉસકા દો ભાગ હો સકે નહીં. વો પરમાણુ જબ સ્કંધ આ પિંડકે સાથ હૈ તો વિભાવ હૈ ઉસમેં, છૂટા પડે તો સ્વભાવ હૈ પણ ઉસકી આ પિંડકી સાથ રહે, તો ભી દુઃખી નહીં પરમાણુ અને છૂટો પડે રજકણ, રજકણ ઉસમેંસે તો સુખી નહીં. છે કંઈ સુખી? “એસે દોઉ અવસ્થા વિષે દુઃખી સુખી નાહીં....” આ પરમાણુ, દૃષ્ટાંત આપ્યો છે. રજકણ પોઈન્ટ.

“આત્મા અશુદ્ધ અવસ્થા વિષે દુઃખી....” અરે! યે અનાદિકાલકા મલિન અવસ્થા પુણ્ય, પાપ, કામ, ક્રોધ, દયા, દાન, વ્રત, ભક્તિ, જપ, તપ ઐસા જો મલિનભાવ પુણ્ય-પાપ દોય મલિન હૈ. વો દુઃખી થા અશુદ્ધ અવસ્થામે દુઃખી હૈ. બરાબર હૈ? પછી આ પૈસાવાળા સુખી છે એ કોણ કહેશે? ભાઈ! આ ભાઈલાલભાઈની મોટી વાત હાલે છે. કહે છે એ તો મોટા જે. પી. છે આમ છે ને તેમ છે બધું. (શ્રોતા : બોલાય એમ તો) બોલાય! એ દુનિયા બીજા પ્રાણી ને આ સંયોગની અપેક્ષાએ બોલતે હૈ સુખી હૈ નહીં. દેખો, “આત્મા અશુદ્ધ અવસ્થા વિષે દુઃખી થા....” અનાદિકાલસે કર્મકા નિમિત્ત સંયોગ અને અપની પર્યાય નામ દશામે શુભ-અશુભ, કામ, ક્રોધ, દયા, દાન વિકલ્પકા વિકલ્પ નામ લાગણીકી ઉત્પત્તિ અંદર હોતી હૈ, શુભ-અશુભ વો સબ દુઃખ હૈ. આહાહા! શેઠી! “અબ તાકે અભાવ હોનેતૈ....” જબ યે આકુળતા હૈ અંદર પુણ્ય-પાપ, શુભ-અશુભકી યે અપના સ્વભાવકા ભાન કર, યે અશુદ્ધતાકા અભાવ હુઆ.

“નિરાકુળ લક્ષણ અનંત સુખકી પ્રાપ્તિ ભયી....” એ ઉસકા નામ મોક્ષ હૈ. એ આકુળતાકા નાશ હોકર, અનાકુળ અંતર આત્મામે આનંદ પડા હૈ, ઉસકી અનુભવ કરતે કરતે પ્રગટ દશામાં પર્યાય હાલતમાં, જો દુઃખના સ્થાનમાં દુઃખ ગયું અને આત્માકા આનંદ અંદરમે પૂરણ પ્રગટ હુઆ, આ ઉસકા નામ મોક્ષ કહનેમે આતા હૈ. મોક્ષ કોઈ દૂસરી ચીજ નહીં. ‘મોક્ષ કલ્પો નિજ શુદ્ધતા.’ “और ईन्द्रादिकनिकै जो सुख है सो कषाय भावनी करि आकुण्ठा रूप है....” ઈન્દ્ર ને શેઠને સુખ હૈ એ આકુળતા છે. ભાઈલાલભાઈ આ આકુળતા કહે છે. આમ સાચવવું ને આ સાચવવું ને આ રાખવું ને અરે! મુનિને હોય? આ બધા શેઠીયા ફરે છે એના માટે વાત આ ચાલે છે. આ મુનિને આકુળતા શેની? મુનિને તો આનંદ હૈ. ‘મુનિ’ અંદર આત્મા સત્ચિદાનંદ પ્રભુ ઉસકા અનુભવ કરતે મુનિઓકો તો વીતરાગી સુખ હૈ ‘ણવી સુખી, શેઠ શેનારે? નથી આવતું ણવી સુખી સુખી પૃથ્વી રાયા...’ પૃથ્વીનો રાજા યે સુખી (નથી) દેવતાના દેવેય સુખી નથી. ‘દિગંત સુખી મુનિ વીતરાગી’ પણ એ કોણ મુનિ કહેવાય? એ જરી બહુ ઝીણી વાત છે.

અત્યારે લોકો માની બેસે છે એવું મુનિપણું નથી. ઐસા મુનિપના હૈ નહીં. અપના આત્મા અંતર સચ્ચિદાનંદ આનંદ, આનંદ, આનંદ અંતર પડા હૈ. આ ઉસમે અંતરમે ઘૂસકર એ આનંદકા અનુભવકી ઉગ્રતા જિસકી દશામે હો, જિસકો પ્રતિકૂળતાકા દુઃખ હી નહીં. અનુકૂળતાકા સુખ નહીં. અંતર ભૂમિમાંસે અંતર આત્માધામમાંસે, અંતર ચૈતન્યધામમાંસે, આનંદ નિકાલકર અતીન્દ્રિય આનંદકા અનુભવ કરતે હો, ઉસકો મુનિ કહતે હૈ. સમજમે આયા? ઓ જરા ઝીણી વાત છે. અત્યારે ચાલે છે કાંઈ, અને માર્ગનું સ્વરૂપ કંઈક રહી ગયું છે.

સર્વજ્ઞ ત્રિલોકનાથ પરમાત્મા દેવાધિદેવ કહેતે હૈ કિ અરે પ્રભુ! તેં તેરી ચીજકી ક્યા કિંમત હૈ ને વિકારકી ક્યા તુચ્છતા હૈ, તેં જાણી નહીં તેં કદી જાણી નહીં. સમજમેં આયા? પર પદાર્થકી તો તુચ્છતા હૈ હી પણ અપની પર્યાય નામ હાલતમેં પુણ્ય ને પાપકા ભાવ હોતા હૈ, વો તુચ્છ હૈ, ઉસકી કુછ કિંમત હૈ નહીં. ધર્મકી દૃષ્ટિમેં ઉસકી કોઈ કિંમત નહીં. ઓહોહો! ધર્મીકી દૃષ્ટિમેં વો શુભ ને અશુભ પુણ્ય-પાપકા ભાવસે અલગ અંદર હોકર અખંડાનંદ પ્રભુ ચૈતન્યકી અંતર આનંદકી દશાકી પ્રાપ્તિ હો, આ ઉસકી કિંમત ધર્મીકી દૃષ્ટિમેં હૈ. સમજમેં આયા? બાકી કિંમત ધર્મીકી દૃષ્ટિમેં દૂસરી કિંમત હૈ નહીં.

તો કહેતે હૈ “ઈન્દ્રાદિકનિકૈ જો સુખ હૈ યે કષાય ભાવની કરિ આકુલતારૂપ હૈ....” ઈન્દ્ર ને ગૃહસ્થો પૈસાવાળા અબજોપતિને બધા વાઈસરોયને ફલાણા ને ફલાણા મોટા કહેવાય, બધાને આકુળતા વિકલ્પોની લાગણીની જેમ પૂણી રૂની પૂણી એક તૂટે ને બીજી સાંધે, એક તૂટે ને ત્રીજી સાંધે એમ એક રાગથી બીજો રાગ બીજા રાગથી ત્રીજો રાગ આ રાગની ધારા અજ્ઞાનીઓને સંસારદશામેં પુણ્યવંતને કે પાપીને, બેયને વિકારની લાગણીની ધારા વહે છે. આ એ દુઃખ છે. કહો સમજણમેં આયા? તો વહ પરમાર્થે દુઃખ હી હૈ. યે શેઠીયા ને ઈન્દ્રોના સુખ યે પરમાર્થે દુઃખ હૈ “તાતૈં વાકો યાકો એક જાતિ નાહીં....” મોક્ષના આનંદની અને ઈન્દ્રના સુખની જાત એક નહીં, જાત જ જુદી છે. “સ્વર્ગ સુખકા કારણ પ્રશસ્ત રાગ હૈ....” ક્યા કહેતે હૈ? આ સ્વર્ગ અને પૈસા મિલવાના કારણ એ શુભ રાગ હૈ. પુણ્યરાગ દયા દાનાદિ શુભરાગ હો ઉસસે પૈસા મિલે કાં સ્વર્ગ મિલે, એ એનાથી આત્માકી મુક્તિ હોતી નહીં.

“મોક્ષસુખકા કારણ વીતરાગભાવ હૈ....” આત્માકી પરમ પૂરણ દશા આનંદ ઉસકા કારણ તો અંદર અકષાય ભાવ, વીતરાગભાવ, શુદ્ધ પરિણતિ ભાવ, નિર્દોષ દશાકી પરિણતિ વો મોક્ષકા કારણ હૈ. સ્વર્ગના કારણમાં રાગ અને મોક્ષના કારણમાં આત્માના આનંદની પવિત્ર નિર્મળ દશા. બેયના કારણમાં ફેર છે. સ્વર્ગના કારણ ને મોક્ષના કારણમાં ફેર છે. એ અજ્ઞાનીને એનો પત્તો નથી ખબર નથી કે ક્યા કારણ મોક્ષના ને ક્યા કારણ સ્વર્ગના હેં? ઉગમણો આથમણો, એમ હશે? “તાતૈં કારણ વિષૈ ભી વિશેષ હૈ....” કાર્યમાં તો વિશેષ છે પણ કારણમાં પણ વિશેષ.

“સો એસા ભાવ યાકોં ભાસૈ નાહીં....” અનાદિ અજ્ઞાની જીવ ધર્મકે નામસે દયા, દાન, વ્રત આદિમેં ધરમ માનકર પડા, ઉસકો મોક્ષ ક્યા ચીજ હૈ ઉસકા ભાવભાસન હોતા નહીં. ભાવભાસન નહીં હોતા હૈ, જૈસે પોપટકો મગફળી હૈ ને મગફળી

- भगना दाशा बोलो पोपट रघुराम. अने क्यां तान छे के रघुराम ते दाशो उशे के पुरी उशे? पुरीने भवडावे छे ने पोपटने पांजरामां. बोलो पोपट रघुराम अे जाशे के आ पुरीनुं नाम उशे के आ दाशानुं नाम उशे? रघुराम कडेवा कोने?

निज पद रमे सो राम कहीअे. भगवान आत्मा अभंडानंद पवित्र स्वरूप, उसकी पूरश दशा प्राप्त कर अपना स्वरूपमें रमे, वो राम नाम आत्मा उसको कडनेमें आता है. जैसे आत्माकी भबर नहीं तो पोपटको पुरीने दाशा द्योय मानले के आ सारुं लागे ने भीहुं लागे ने भीहुं लागे. अेम अनादि अज्ञानीने पुश्यने पापमां ने बडारनी यीजमां क्यांय धर्म मानकर, अे अमे धर्म करते है जैसे मानते है, पश रागसे रहित, अपनी निर्विकल्प यीज क्या है? उसकी श्रद्धा? ज्ञानकी भी भबर नहीं तो यारित्र तो कहांसे डोगा? त्तारे वात जीशी छे जरी.

अनंतकाण थयो. 'अनंतकाणथी आथउयो विना तान भगवान, सेव्या नहीं गुरु संतने मूक्युं नहीं अभिमान'. अनादिकाणथी अनंत त्व थया पश यैतन्यनी जत, सत्समागमे, गुरुगमे, अेक समय पश पिछानमें लाया नहीं. "सो जैसे त्वाव याकौं त्वासे नाहीं तातैं भोक्षका भी याके साया श्रद्धान नाहीं...." या प्रकार याके सांया तत्त्वश्रद्धान नाहीं. सरवाणो साते तत्वनो. अनादि अज्ञानी आ साते तत्त्वनी तूल कर रडा है. "याही तैं समयसार विषै कह्या है (मां) अभव्यके तत्त्वश्रद्धान त्तये भी भित्यादर्शन (डी रहे है.)...." कडा.

क्या कहेते है? अेक अभव्यी जव डोता है जैसे कोरुं मग डोता है ने कोरुं मग. क्या कहेते है त्तारे छिन्दीमें कोरुं मग, मठ, अडड कोरुं डोता है. लाभ मश पाशी पलाणो तोय कोरुं ओगणे नहीं. त्तरे तूका थई पापड थाय पश सीजे नहीं. ओगणे नहीं. लाभ मश पाशी लाभ लाकडा मूको अे कोरुं मग समजमें आया? जैसे जैसे अेक जवकी जत है अेने गमे ईतना सत्य समजवो, तत्त्वनी श्रद्धा करे, पश आत्मज्ञान क्या है उसकी श्रद्धा नहीं करते. शेठी! (श्रोता : स्व...) नहीं वो दूसरी बात कहेते है अहींया तो तत्त्व श्रद्धान नाम विकल्पवाणी श्रद्धा रागवाणी श्रद्धा, जव, अजव, पुश्य, पाप, आस्त्रव. संवर, निर्जरा बंध भोक्ष रागका त्तेदसे मानते है. पश मैं अभंड आत्मा और विकल्प नाम रागसे निर्विकल्प मेरी यीज जुदी है त्तिन्न है, जैसे अभव्यी प्राणी कोरु मग जैसे कभी आत्माकी प्रतीत अनुभव करते नहीं.

ત્યાગી થાઓ, મુનિ થાઓ, જોગી થાઓ, બાહ્ય ક્રિયાકાંડ કરે સ્વર્ગમાં કદાચિત્ જાય આ તત્ત્વને સમજે નહીં. સમજમેં આયા ? ઓહોહો ! આ મોહનમોતી.... આવતા હતાને ભાઈ, ગઢડાવાળા, ભાઈ ઓળખતા હશેને ? મોહનલાલ મોતીચંદ આ હોસ્પિટલમાં છે ને. કાલ જોવા ગયા હતાને ? ઓલો બાવલું છે. અહીં બહુ કામ કરતો ગુજરી ગયા આંહી. આંહી ગુજરી ગયા ન્યાં મેડી ઉપર અહીં આઠ દી' પહેલા દર્શન કરવા આવ્યા'તા. આંહી કાયમ દર્શન કરવા આવતા. માણસ... ઉમ્મીદવાળા માણસ હતા. ઘણીવાર વારંવાર બહુ આવે. એકવાર કહેતા હતા કે મહારાજ આવી વાત તો ક્યાંય સુનનેમેં આતી નહીં. (શ્રોતા : આવી કોણ વાત કરે ?) ક્યાંય છે નહીં. કીધું. આ બધા તમે સાંઢડા જેવા, ભાઈલાલભાઈ ! આ પાંચ-પચાસલાખ થયા દસ લાખ થયા. આબરૂ મોટીને રાગ પાંહે જાય ને સાંઢડા જેવા ઓ કીધું આ ઉકરડા ઉથામો છો બધા. હેં ? પોપટભાઈ, શેઠ ! સમજમેં આતે હૈ ?

વો મોહનમોતી થા ને બહુ મજેદાર માણસ થા. મોહનલાલ કાયમ આંહી આવનારા, કાયમ આવનારા હોં ! આહાહા ! આ વાત ક્યાંય હમકો તો સાંભળવા મળતી નથી. મેં કીધું આ તમે બધા દુનિયાના કામ કરી દે ને આના કરી દે ને ગઢડાને સુધારી દીધું. આમ હતું ને, ઐસા થા ને, ઐસા કરી દે ને એમ જરી અંદર મકાન બકાન બધું ઘણું હતું. અમે તો નાની ઉંમરથી જાણીએ છીએ ને નાની ઉંમરમાંથી. સમજાણું ? દીક્ષા લેવાના હતા ત્યારે એને ઘરે લઈ ગયા'તા મહારાજ ! મેં કીધું ભાઈ રાત્રે અમે ચા પીતા નથી. હું તો ચા પીતો જ નહોતો. દિવસે પણ દૂધ પીતો'તો. પણ રાત્રિએ બેસવા આવીશું કીધું. દીક્ષા લેવા પહેલા સિત્તેર પહેલા અડસઠની વાત છે. અડસઠની ત્યારથી ઓળખીએ અમે પચાસ વરસ. પછી કહે આ વાત. આહાહા ! અને શેઠીયાઓને તો બધા માખણ ચોપડે. હેં ? (શ્રોતા : કામ ઘણાના કરેને) કામ ઘણા ધૂળના ચ કરતો નથી. કોણે કર્યા છે ? રાગ ને દ્વેષ કરતે હૈ વો, ક્યા પરના કામ કરી શકતે હૈ કોઈ ?

પોપટભાઈ ! આ ઉકરડો હોય છે ને ઉકરડો વિષ્ટા, છાણાં હોય આ રાડા હોય સાંઢ ક્યાં જાય ખબર છે ? ભીંતમાં માથું મૂકે તો ત્યાં કાંઈ ડગરું પડે ? એ પછી રાડા ને છાણ ને રાખ માથે પડે. ભાઈલાલભાઈ ! એ મોહનભાઈ હતા ને વાત કરી'તી એ તો પ્રસિદ્ધ વાત છે ને બધા રાજા મહારાજાની હોં બધાય. કીધું શું છે આ ? તમે દૂસરાના કામ કરી દયો છો, ને એનાથી અમે આ કાંઈ કામ થશે રાડા ને છાણ માથે પડે છે. રાડા સમજતે હૈ ? રાડા સમજતે હૈ ? ક્યા કહેતે હૈ ? (કૂડા - કચરા) કૂડા કચરા નહીં પણ વો વો બાજરા જુવારકા જો દાણા નીચે હોતા હૈ ન (હાંઠી) સાંઠી (હાંઠી) વો તમારે (હાંઠી) કહતે હૈ ને વો, બગડી ગયું

હોય તે નાંખે ઉકરડામાં પછી ઓલો સાંઢ હોયને મોટો આંહી ભીતરમાં ક્યાં માથું મારે ? આમ મારે, પડે માથે, એમ દુનિયાના ઉકરડા ઉથામવા માટે દુનિયા પ્રયત્ન કરી રહી છે.

એ પ્રયત્નથી કાંઈ થતું નથી. એને પ્રયત્નમાં રાગ ને દ્વેષ થાય એનું ફળ બંધન થાય છે. (શ્રોતા : એનું અભિમાન પોષાય છે) ધૂળેય નથી. અભિમાન જ્યાં હોય ત્યાં કરે છે અમે ક્રિયા અમે ક્રિયા અમે, તકદી બકદી લગાડો અમારા નામની. તકદી હું એને તસ્દી કહું છું. તસ્દી બહુ છે મહેનત પડે બહુ એને. એ પત્થરને કોતરવાના દસ હજારને એક ફલાણા ફલાણા એની વહુના સ્મરણાર્થે. એના દીકરાના લગ્નને પ્રસંગે બધાય નામ આવે પાછા. એનું નામ આવે એના બાપનું નામ આવે બાયડીનું આવે ને છોકરાનું આવે, ત્યારે એને હખ થાય. હવે તારા પુણ્યનાય ઠેકાણા નથી. તને પાપ તો બંધાય ધર્મ તો ક્યાં હતો ? સમજમેં આયા ? એવું લખે. સોભાગચંદ અમૃતલાલ હસ્તે એમની સ્ત્રીના સ્મરણાર્થે એમના પુત્ર અમૃતલાલના લગ્નના પ્રસંગે એ ચારેય નામ આવી ગયા શેઠી ! (શ્રોતા : તો સંતોષ થાય) આ ધૂળમાંય સંતોષ નથી.

એને સંતોષ છે ? કે ભઈ મેં રાગ તૃષ્ણા ઘટાડી પચાસહજાર આપ્યા ને તૃષ્ણા ઘટાડી એટલો કષાય મંદ એટલો શુભભાવ મારો છે. દુનિયા આપે કે ન આપે, દુનિયા લખે કે નહીં એની કાંઈ મારે ખબર નથી, મારે કિંમત નથી. જેટલી તૃષ્ણા ઘટાડે એટલું એને પુણ્ય થાય, (શ્રોતા : ધર્મ થાય) પણ એ પુણ્યનું બંધન થાય. ધર્મ બર્મ ધૂળેય ન થાય. સમજમેં આયા ? આહાહા ! જગતથી ઊંધી વાત છે ભાઈ. દુનિયાથી મોક્ષનો મારગ કોઈ જુદી જાતકા હૈ, પણ બધાને એવે રસ્તે ચઢાવી દિયા કે સામા લાવો લાવો, ભઈ થાય થાય હળવે હળવે થાય કાંઈ પાધરું બી.એ. ભણાતું હશે ? એમ એવી ક્રિયાકાંડ કરીએ કાંઈ વ્યવહાર સુધરે પછી હળવે હળવે ધર્મ થાય.

કોલસાને બહુ ધોઈએ સાબુથી લાખમણ સાબુએ ધોઈએ તો કોલસો ધોળો થાય ? ધૂળેય ન થાય. સાંભળને ! કોલસાને ધોળો કરવો હોય તો દીવાસળી મૂકે છૂટકો. હેં ? એ ધોળી રાખ થાય એ કોલસાને રાખીને તું લાખમણ સાબુથી ધો, કોલસા કાળા મટે નહીં. એમ તારા સંસારના કામ પુણ્ય ને પાપના એ કોલસા જેવા મલિન ભાવ છે. એનાથી આત્માનો સુધારો કાંઈ થાય ? લાખમણ સાબુથી કોલસો ધોળો થાય તો એને ધર્મ થાય ! સમજાય છે કાંઈ ? કોલસા સમજતે હૈ ને ! આ કોલસો. આ બધી ભાષા આપણને ક્યાં આવડે છે ભાઈ તમારી ! “યાહી તેં સમયસાર વિષેં અભવ્યકો તત્ત્વ શ્રદ્ધાન ભયે મિથ્યાદૃષ્ટિ કહા....” શેઠી ! આમ તો માને જીવ હૈ. અજીવ હૈ, પુણ્ય-પાપ હૈ પણ અંતરમેં એ પુણ્યના

પરિણામ શુભરાગ આવે ને! દયાનો, વ્રતનો, ભક્તિનો, પૂજાનો, જાત્રાનો એ મેરે કલ્યાણકા કારણ છે. એસી મિથ્યાદષ્ટિ મૂંઢકો શ્રદ્ધા વિપરીત રહતી છે. ઈસસે ઉસકા જનમ-મરણકી ગાંઠ ગળતી નહીં. જિસકો ગ્રંથિભેદ કહતે છે. ગ્રંથિભેદ એ રાગની ક્રિયા, પુણ્યની ક્રિયા ને આત્મા બે ભિન્ન છે, એસા ભાસ હુએ બિના, વો રાગસે ધર્મ માનતે છે મિથ્યાદષ્ટિ છે. તત્ત્વાર્થકી શ્રદ્ધાન છે. સમ્યગ્દર્શન ભાન નહીં.

“પ્રવચનસાર વિષે કહા આત્મજ્ઞાન શૂન્ય તત્ત્વાર્થશ્રદ્ધાન કાર્યકારી નાહીં....” લ્યો, આત્મજ્ઞાન શૂન્ય તત્ત્વાર્થશ્રદ્ધાન કાર્યકારી નાહીં. આત્માકા જ્ઞાન હુએ બિના તેરી તત્ત્વકી શ્રદ્ધાન ભી રાગકા કારણ છે. પુણ્યકા કારણ છે. સ્વર્ગ મિલેગા, જન્મ - મરણકા અંત હોગા નહીં. સમજમેં આયા? આવ્યા છે કે નથી આવ્યા? ભાઈ નહીં આવ્યા હોય દુર્ગાદાસજી નથી આવ્યા? છોકરા પાસે છોકરા પાસે કીધું મુંઝાઓ નહીં ... બધા ન્યાં વહ ગયા નહીં નહીં છોકરાઓને કીધું છોકરાઓને કીધું ભાઈ આ ... આહાહા! “વળી વ્યવહારદષ્ટિ કરિ સમ્યગ્દર્શન કે આઠ અંગ કહે છે....” સમ્યગ્દર્શનના આઠ અંગ છે ને! નિ:શંક નિકંખ પાળે પચ્ચીસ દોષ ટાળે સમજે? એ સંવેગ આદિ રાગ-વૈરાગ કરે.

“આ તિનકો ધારે પરંતુ જૈસેં બીજ બોએ બિના ખેતકી સાવધાની કિયે ભી અન્ન(ફલ) હોતા નાહીં....” જમીન બહોત સાફ કિયા, બોરડી આમ કડ કડ હમારે ઊડિસે નિકાલ દિયા. કાંકરા નિકાલ દિયા. સબ ખેત સાફ પણ બીજ બોયે બિના, ફસલ હોતી (નહીં). ફસલ કહતે છે ને! ક્યા કહતે છે વો હિન્દીમેં ફસલ કહે. આપણે કહે છે ને ભાઈ મોલ આપણે મોલ કહે છે બિયા બિના બીજ વાવ્યા વિના મોલ પાકે નહીં. ગમે એવું ખેતર સાફ કર્યું કાંકરા નિકાલકરકે અમારા ખડમાં હતા રાયચંદ કુંભાર. બહુ સાફ કરે. બહુ સાફ કરે ઓલા નહીં રાયચંદ દીક્ષા લીધી હતી. એવું ખેતર સાફ કરે બીજ વાવે નહીં. ખડ થાય. એમ અનાદિકાળનો અજ્ઞાની આત્મા એ પુણ્યને-પાપની ક્રિયામાં સુધારીને બહુ તો પુણ્યનો સુધારો કરે અને રાગ મંદ કરે રાગ મંદ કરે, કોમળતા કરે - કોમળ... કોમળ... કોમળ પણ એ રાગ મંદ કિયા વો તો ખેતર થયું સાફ, પણ અંદરમેં જ્ઞાનાનંદકા બીજ બોયે બિના સમ્યગ્દર્શનકા અનુભવ હોતા (નહીં). અને સમ્યગ્દર્શનકા અનુભવ હુએ બિના જન્મ-મરણકી ગાંઠ ઉસકો ગળતી નહીં. જનમ-મરણમેં ઉસકો રૂલના હી પડતા હે. સમજમેં આયા?

જુઓ, અહીં ભાઈ પચ્ચીસ દોષ ટાળે એમ કહ્યું વ્યવહાર છે ને વ્યવહાર પચ્ચીસ દોષ છે. કુગુરુ, કુદેવ, કુગુરુ કુશાસ્ત્રને ટાળે. એના માનનારાઓને પણ ધર્મી માને એવા પચ્ચીસ દોષ ટાળે, પણ આત્મા ચિદાનંદ ભગવાન, જ્ઞાનાનંદ પ્રકાશમૂર્તિ, એના

સન્મુખ થયે બિના એસી ક્રિયાસે કત્ની મોક્ષકા લાભ હોતા નહીં. ઓહોહો! ભારે કઠણ જગતને... સમજમેં આયા ?

લોકોને બહારની બહુ પડી છે બહારની. કહ્યું હતુંને એક ફેરે વો મુંબઈ આયે થે ને મુંબઈ, આ પંદરમી સાલમેં નહીં? ઝવેરીબઝારમાં ચારલાખનું મકાન મંદિર. મોટું ધામધૂમ. લાખો માણસ હવે ઉસકે સાથ હમ છેલ્લા વરઘોડામેં સાથમેં થે ને ન્યાં થયું હતું ને છેલ્લો વરઘોડો પછી વહાં તોલારામભાઈ ગુજરી ગયાને હમણાં તોલારામ મારવાડી નહીં આપણા વચ્છરાજજીએ અહીં મકાન બનાવ્યુંને. ત્રણભાઈ. આઠ-દસ વરસ પહેલા. એક એક એસી લાખ વહેંચ્યા થા. એક-એક, એસી-એસી લાખ ત્રણ ભાઈઓએ. ઉસને સવાલાખ નાંખ્યા હતા. ભોગીભાઈ બ્રહ્મચારી, પછી ઓ ચૌદકી સાલમેં ઉસને ચૌદલાખકા મંદિર બનવાયા. લાડનુમેં. ઉસકા પિતાજીકા નામ પ્રખર. ત્રણ ભાઈઓ વચ્ચે ચૌદલાખકા મંદિર બનવાયા. પછી અહીંયા અમારી સાથે વરઘોડામેં સાથ થે આ માણસો બહુ ને ઉપર આમ બધી મેડી ભરાયેલી. ઓહોહો! ઓલું શું કહેવાય એ તમારે કેવું કહેવાય? કાલબાદેવી... કાલબાદેવી અડધો પોણો ઘંટા બંધ, જનતા હાલી ચાલી શકે નહીં એટલું માણસ.

એ શેઠ! મારી હારે તોલારામભાઈ હમણાં ગુજરી ગયા શુકવારે. એ કહે કે મહારાજ! મેરા શહેરમેં એસા બના દો ને. મેરે લાડનુમેં એસે બના દો. અરે શેઠ! કાંઈ એ કાંઈ કર્યા હોતા હૈ? એ કાંઈ મુંબઈની જાહોજલાલી કાંઈ લાડનુમાં આવે? પણ એ બાદ્યની મહિમા. પ્રાણભાઈ! આ ભોળા હતા બિચારા બહુ બુદ્ધિ નહોતી. આ ગજરાજજીની બુદ્ધિ ઘણી. નાના ગજરાજજી છે ને એની બુદ્ધિ ઘણી. ત્રણ ભાઈઓ. આ વચ્છરાજજી, નાના ગજરાજજી, મોટા એ તોલાજી. મોટી કંપની છે ત્યાં કલકત્તા. એસી ચીજ તો મેરે, પણ તુમ્હારે ચીજ ક્યા બહારની ચીજ ક્યા આત્મા કર સક્તે હૈ? ધન્નાલાલજી! આ તો ઉસકે કારણસે આતા હૈ ને જાતા હૈ, આત્માકે કારણસે નહીં.

આત્મા તો કાં શુભ રાગ કરે અને કાં અશુભ રાગ કરે અભિમાન કરે અને કાં જ્ઞાતાદૃષ્ટા હોકર જાણે કે હોતા હૈ, મેરા કુછ કાર્ય હૈ નહીં. પણ લોકોને બહારની મહિમા ઓહોહો! એલા ચૌદલાખનું મંદિર બનાવાયું ત્યારે આવી નહિ શોભા તમારે ઘરે? મહારાજ, એસી તો નહિ થી પ્રભુ! પ્રાણભાઈ! ઓલા માણસને બહારગામનો હું હારે ને ઓલા શેઠીયાએ હારે વરઘોડામાં મોટા મોટા કરોડોપતિઓ હારે એટલે માણસને એમ થાય આહાહા! અને માળ સાત-આઠના જોવા નીકળે માણસ બધા. બધું શું છે આ! જાણે કે સો-સો વરસમાં એવો મહોત્સવ... વરઘોડો એવો થયો, બે હાથીને હાથી ને ઓલા સોનાના નાંખ્યા હતાને,

શેઠના આવ્યા હતાને! સર હુકમીચંદ શેઠના હાથીનો સામાન બધો સોનાનો ઈંદોરથી આવ્યો હતો. લોકો તો આમ જોઈને ઓહોહો! હા ભાઈ, એ તો પૂર્વના પુણ્યના ઠાઠ છે. સમજમેં આયા? ધર્મ નહીં. ઉસમેં શુભરાગ પ્રભાવનામેં હુઆ હો તો પુણ્યબંધકા કારણ છે. વો ચીજ કે કારણસે નહીં.

અપનેમેં રાગ શુભ હો કે ઐસા પ્રભાવના હો ઐસા હો દયા દાન કે બાહ્યમેં લોકો જાણે સમજે. ઐસા ભાવ હો તો ઉસસે પુણ્યબંધ છે, ઔર વો રાગસે ભી મેં પૃથક જ્ઞાનાનંદ હું ઐસી અંતરકી દૃષ્ટિ કિયે બિના આત્માકો ધર્મ ત્રણકાળ ત્રણલોકમેં હોતા નહીં. ઓહોહો! વાત ગળે ઉતરવી કઠણ નવા માણસને તો જાણે એવું લાગે આ હેં?... હેં? (શ્રોતા : ...) ભાઈ એ તો જરી આ તો ગળે ઉતરવું કઠણ છે. સમજે ને? ગળે ન ઉતરે તો ઓલું વેલણું મૂકે છે ને એની મા ગળે નાંખે વેલણું મૂકીને ગળે ઓલો નાંખે મોસંબી. એમ આ તો પરાણે સમજ્યા વિના ને ઝટ બેસે. જરી હળવે... હળવે... હળવે... હળવે વિચાર કરે કે અમે શું માનીએ છીએ અને કયા સત્યકા સ્વરૂપ છે ઐસી તુલના કરે તુલના.

વાણિયાતો તુલના બહુ કરે. એક જુવાર હોય તોય તુલના કરે કે આ જુવાર હારી(સારી) ને આ બાજરો હારો(સારો) ને આ હીરો હારો ને આ હીરો ખરાબ ને આ કપડું સારું ને આ કપડું ... પ્રાણભાઈ, ભીંડાનું શાક લેવા જાય તોય તપાસ કરે. સડેલું ન હોય ને આ ન હોય ને શું કહેવાય એને કાંઈક પડયો હોય એને જીવ પડે એને (ટુવો) ટુવો... ટુવો... હા. એ બધા ભાષા હોય સ્વતંત્ર એને કારેલામાં ટુવો ન હોય ને ભીંડા ભીંડા આતે હૈ ને ભીંડો એમાં બહુ ગોતે. ચાર પૈસાની શેર અત્યારે તો ચાર પૈસાનું ક્યાં હતું પહેલાની વાત છે. અત્યારે તો ચારઆનાથી ય મોંઘુ છે ત્યાં કિંમત કરે.

‘પરખ્યા હીરા માણેક પરખ્યા, પરખ્યા હેમ કપુર પણ એક ન પરખ્યો આતમા ત્યાં રહ્યો દિગ્મૂઢ’. અનાદિકાલસે આત્મા કયા ચીજ હૈ સર્વજ્ઞ ત્રિલોકનાથ પરમાત્મા જિસકો ત્રણકાળ ત્રણલોકકા જ્ઞાન હૈ વો આત્મા કેસે કહેતા હૈ ઔર ધર્મ કયા હૈ ઉસકી પિછાણ ઉસને કિયા (નહીં). તો કહતે હૈ “પચ્ચીસ દોષ કહે હૈ તીનકૌ ટાલે હૈ પરંતુ બીજ બોયે બિના ખેતકી સાવધાની કિયે બિના ફસલ હોતા નહીં. એમ સાચા શ્રદ્ધાન હુએ બિના....” જુઓ આ સરવાળો. જ્યાં સુધી સમ્યક્ સાચી શ્રદ્ધાન તત્ત્વની જીવ, અજીવ, પુણ્ય-પાપ બંધ મોક્ષ ઉસકી કયા સ્વરૂપ હૈ ઉસકી “શ્રદ્ધા બિના સમકિત હોતા નાહીં....” કહો સમજમેં આયા?

“પંચાસ્તિકાય વ્યાખ્યા વિષે જ્ઞાનકે વિષે વ્યવહારાભાસવાલેકા વર્ણન ક્રિયા તહાં એસાહી કથન ક્રિયા હૈ કિ અનંતબૈર પ્રભુ તેં મહાવ્રત પાલા....” મહાવ્રત પંચમહાવ્રત વો તો રાગ હૈ. પંચમહાવ્રત તો પર ઉપર લક્ષ જાતે હૈ ઉસકો ન મારના ને સત્ય બોલના ને બ્રહ્મચર્ય પાલના વો તો સબ રાગ હૈ, વિકલ્પ હૈ, પુણ્યબંધકા કારણ હૈ, પણ વો મહાવ્રત પાલે છત્તે મહાવ્રતસે પાર આત્મા ક્યા હૈ? દૃષ્ટિકા અનુભવ ક્રિયા નહિ તો તેરે એક ભવ ભી ઘટા નહીં. પોપટભાઈ! ઓલા તો માથે પાટે બેસીને કહે કે જયનારાયણ સાચી વાત હશે ભાઈ આપણા કરતા તો ત્યાગી થઈને બેઠા છે ને કાંઈ સમજ્યા હશે કે નહીં? અરે બાપા! એ સમજણના ઘર પ્રભુ બહુ મોંઘા છે હોં! એ સાચી સમજણના ઘર, એ બહુ ઊંડા ને મોંઘાને ફળ પણ એનું બહુ કિંમતી અલૌકિક છે. તો કહતે હૈ વ્યવહારનું બહુ વર્ણન કર્યું છેલ્લું એમ જાણી લેવું કે તેને પણ કાંઈ ફળ છે નહીં. લ્યો, હવે આવ્યું. હવે આ આવ્યું હેમરાજજીને દુલીચંદ્રજીને દોકો, આ દો નય હવે દિવસે થોડા રહ્યા ને! કાલસે આઠ દિન રહ્યા. આ બાર દી’ તો થયા તમારા કલાસને. જરી આ વિષય બહુ ઝીણો છે. જરીક વિચારવાળા માટે અંતરની ભૂલ ક્યાં રહી જાય છે એનું આ માખણ હૈ.

થોડો પરિચય કરવો પડે ભાઈ, શું નામ મોટાનું હેં? હસમુખભાઈ, એમ ને એમ નહીં મળે ન્યાં લાદીમાં પત્થરમાંથી. આ તો બહુ અભ્યાસ કરે, નિવૃત્તિ કરે, થોડું ઘણું સાંભળે તો એનું તુલના કરે તો સમજાય એવું (છે) એમ બાપા માને છે માટે આપણે સાચું એમેય નહિ હાલે(ચાલે). હેં? ત્યાં પોપટભાઈ સાંભળે બાપા એમે સાંભળેને માટે ઠીક એમેય ન હાલે(ચાલે) અહીં તો એને જાતે તપાસ કરવી ચાહિયે ક્યા ચીજ હૈ? એ અંતરથી તપાસ અવલોકન જડકા ચૈતન્યકા વિકારકા નિર્વિકારકા ક્યા અવલોકન હૈ ને ક્યા વિપરીતતા હૈ એ જાતે તપાસ બિના...

લોકોમાં એમ નથી કહેતા? કોઈ ચોપડા જોવે તો ના હું જાતે તપાસુ પછી. હેં તમે તપાસ્યું પણ મેળ કરવો છે મને હું જાતે તપાસુ શેઠી? કરતા હશે કે નહિ? મહેન્દ્રભાઈ ન્યાં કરે - તું નહિ હું જ તપાસીશ. ચોપડા બધાય ભલે તમે પ્રસન્ને લખ્યા હોય બધાય હું તપાસીશ. તપાસીશ એટલે? કેટલું આવ્યું? કેટલું ગયું? કેટલી પેદાશ થઈ? બાર મહિનામાં કેટલો વધારો થયો? વાણિયાને સર્વ એ મગજ ઉપર તરવરતું હોય. કેમ કુંવરજીભાઈ! હા. એ મમતા તો તરવરતી હોય. (શ્રોતા : ...) એ મમતા કહું છું મમતા એને કારણે. એ દસલાખ હતા એમાંના આ પચાસહજાર પોણોલાખ ઓણ વધ્યા. પચાસહજાર ખર્ચ થયો. અગિયારલાખ થયા. આટલી ઉઘરાણી એટલું આ. આ માલ જરી મોંઘાનો આવ્યો. અત્યારે

જરી સોંઘો છે એમાં આટલી ખોટ ગઈ બધું તરવરે અંદરમાં વગર લખે ને વગર બોલે મગજમાં બધું તરવરે ભાઈલાલભાઈ ! એ તો અનુભવની વાત છે કે નહીં ? અહીંયા શું છે ? અનંતકાળસે ક્યું ખોટ ગઈ ? નફા કેસે મિલતે હૈ, કેસા કિતના નફા મિલા ? કિતના નુકસાન હુઆ ? મેં નફા કે પંથમે હૂં કે ખોટકે પંથમે હૂં ? વાતે સાચી છે હવે અહીંયા તમારે પાનું ક્યું આવ્યું ભાઈ ! બસ્સોત્રેપ્પન આમાં પ્રતમાં સાડાત્રણસો (૩૫૦) પાનું છે. ક્યા કહતે હૈ દેખો હવે.

ઉભયાભાસી મિથ્યાદ્રષ્ટિ

અબ નિશ્ચય - વ્યવહાર દો નયનિકે આભાસકોં અવલંબે હૈ. ક્યા કહતે હૈ ? આત્મા નિશ્ચયાભાસી, નિશ્ચય એટલે સત્યની ખબર નહીં પણ સત્યનો આભાસ - લેભાસ. મેં સિદ્ધ સમાન આત્મા હૂં, મેં શુદ્ધ હૂં, મેરી દશામેં રાગ ભી નહીં. એસા માનનેવાલા નિશ્ચય સત્યકા આભાસ નહીં. સત્યકા આભાસ નહિ પણ નિશ્ચયકા ખોટા આભાસ. સત્યકો માન નહિ મેં સિદ્ધ સમાન હૂં. બસ મેરેમેં રાગ હી નહીં. ઓહો ! મેં તો શુદ્ધ નિર્મળ સચ્ચિદાનંદ. એ સચ્ચિદાનંદ વાત તો સ્વભાવમેં હૈ. તેરી દશામેં જો શુદ્ધતા હો તો આ પરિભ્રમણ કિસકા ? હેં ? તેરી દશા - હાલત, સોનું તો સોળવલ્લુ ઉસકી શક્તિ પણ પર્યાયની દશામેં બે વાલ તાંબુ કે કથીર ભેગું હોય એને સોળવલ્લુ માને, મૂરખ છે. સમજમેં આયા ? એમ ભગવાન આત્મા અંદરમાં સ્વભાવ તો એનો શુદ્ધ જેમ પીપર, ચોસઠપહોરી તીખાશ પણ પ્રગટયા વિના, એમ ને એમ ખાવા જાશે પીપર તો ચોસઠપહોરી તીખાશ લાગતી હશે ? લાગે કે નહિ ? કે અંદર તીખાશ છે, અંદર તીખાશ પણ તીખાશ તો ઘસીને કરે ત્યારે પ્રગટ થાય. એમ ને એમ તું ચોસઠહોરી ખા તો તીખાશ નહિ લાગે.

તીખાશ સમજતે હૈ ન ચરપરાઈ. તમારી ભાષામેં ચરપરાઈ. એક એક પીપરમેં ચોસઠપહોરી ચરપરાઈ હૈ પણ વો પ્રગટ કર તો દશામેં આનેવાલી હૈ પ્રગટ કરે બિના તું ઉસમેં ચોસઠપહોરી હૈ તો મેં ખાઉં. ગરમી લાનેકો આપતે હૈ ન વો ચોસઠપહોરી બહોત હોતી હૈ તો એક વાલ આપતે હૈ. આ મરવા ટાણે પણ દેહ છે ને બહુ ઠંડી થઈ જાય જરી વાલ એ આપે અથવા દાળિયા હવે તો દાળિયા બાળિયા કોણ કરે દેશી. ઈજેક્શન ઓલા... ઈજેક્શન ઓલા... થઈ ગયા હવે તો પહેલા તો દાળિયાને સૂંઠ. બહુ શરદી થાય મરતા ટાણે શરીર ઠંડુ પડવા માંડે, છેલ્લી સ્થિતિ. ચોપડો દાળિયા. દાળિયા સમજતે હૈ ? દાળિયા નહિ સમજતે ? આ ચણા... ચણા પક્કા ચણા ભૂંજા હુઆ ચણા એના કરે લોટ એમાં નાંખે સૂંઠ, ઠંડી હોય તો ચોપડે અને આ શું કહેવાય ? ધાબળો, ઊનના ધાબળો હોય ઈ

ઓઢાડે. આયુષ્ય હોય તો રહે ને મરી જાય નહિ તો. એ ઓઢાડેલા જોયા છે એમ ને એમ સૂંઢે ચોપડેલા મરી ગયા છૂ થઈ ગયા. સમજાણું કાંઈ ?

કહેતે હૈ કે ઉસમેં વો ગરમ આતે હૈ ને ગરમી તો એક વાલ ભી આપે તો ગરમી બહોત હૈ વો ચોસઠ પહોરી પ્રગટ હુઈ એમાં પણ એમ ને એમ બે - પાંચ દાણા આપી દે વાલ... વાલ જેટલી ચોસઠ પહોરી વાલ જેટલી તીખાશ હોતી હૈ ઉસમેં ? નહીં. પ્રગટ પર્યાય બિના અવસ્થા પ્રગટ હુએ બિના શુદ્ધતા આતી નહીં. એમ આત્મા તો અંદર શુદ્ધ હૈ પરિપૂર્ણ નિર્મળ હૈ. આનંદકંદ હી હૈ. મોક્ષ થવાને લાયક ઉસમેં ચીજ હૈ અંતરમેં, પણ દશામેં-હાલતમેં - વર્તમાન પર્યાયમેં, જેમ પીપરની વર્તમાનમાં તીખાશ થોડી અને કાળી અંદરમેં લીલી અને તીખી, અંદરમેં રંગ લીલા, લીલા સમજતે હૈ ? હરા, અંદરમેં રંગ હરા મહેંદીકે પાકમેં પડયા હૈ રાતા રંગ, મહેંદીકે પાકમેં મહેંદી છે ને આમ લીલો અંદર લાલ એમ ભગવાન આત્મા એની વર્તમાન દશામેં રાગ ને દ્વેષની લીલપ દિખતી હૈ અંતરમેં આનંદ ને શુદ્ધતાકા રંગ પડા હૈ. ભગવાન જાણે ક્યાં હશે ને શું હશે ? એમાં માને કે હા એ બરાબર વાત હોં.

લીલો રંગ દેખાય ને... ને ઘૂંટે ત્યારે લાલ થાય મહેંદી મહેંદી હોતી હૈ ને ? લગાતે હૈ ન લાલ લાલ નખ કરે નખકો લાલ કરાનેકો એસા કરે, એસા કરે, વળી કોઈ એસે રાખે તો હાથ લાલ થાય. વળી આ આંગળા લાલની હારે આંગળા આમ રાખે તો આંગળાય લાલ થાય. આંગળા હોતા હૈ ને આંગળા આમ આમ રાખે લાલ, હૈ તો લીલી હરી લાલ કહાંસે આઈ ? અંતરમેંસે. એમ આ ભગવાન આત્મા પ્રત્યેક આત્મામેં અંદર જ્ઞાન ને આનંદ અંદર પડા હૈ પૂરણ પણ ઉસકી વર્તમાન દશા જેસે કાળી દિખતે હૈ. લીંડીપીપરકી ઓર હરા રંગ તો હૈ હી નહીં. ચરપરીલી બહોત થોડી જરી. આ ખારી કરે છે ને એ ખારી પીપરને ખાધા પછી ખાય છે ને થોડી બે-ચાર ખારી ખાય. એ ખારી કાંઈ ઓલી ચોસઠપહોરી થાય ? એમ અનાદિથી અજ્ઞાની કિતના નિશ્ચયભાસી સત્યકા ભાન નહીં. અપની દશામેં અમે પવિત્ર હૈ, અમે તો ભગવાન હૈ, અમે શુદ્ધ હૈ એસે માનનેવાલાકા ભાન... ભાન હૈ ? તેરી વસ્તુમેં શુદ્ધતા હૈ પ્રગટ કર સમ્યગ્દર્શન જ્ઞાનસે તો પ્રગટ હોગા, એસે પ્રગટ માન લે, ભ્રમણામેં પડા હૈ. સમજમેં આયા ?

તો યે નિશ્ચય કહા ઓર વ્યવહાર વ્યવહાર ક્યા ? અપની દશામેં દયા, દાન, વ્રત, ભક્તિ, તપ, જપ કુળકી પરંપરાસે કહે કે રાગકી મંદતા કરકે સબ ક્રિયા કરતે કરતે મેરે ધર્મ હોગા. એસા પહલે કરીયે ધર્મ હોગા. એસે માનનેવાલા વ્યવહાર આભાસી, વ્યવહારકા સાચા જ્ઞાન કરનેવાલા નહિ પણ વ્યવહારનો લેભાસ પહેર્યો છે. શાહૂકાર નહિ

પણ શાહૂકારકા લેભાસ ભાઈલાલભાઈ ! ઓલા તમારે નહોતા વસનજી કચ્છી જે.પી. હતાને ! આ વસનજી ત્રિકમજી વો કચ્છી હતાને ને એના નામ લઈને છોકરા લખે છે અહીં એનો છોકરો નહોતો ને માળો ઢોંગી કે હું વસનજી ત્રિકમનો દીકરો છું જે.પી.નો આટલા રૂપિયા અહીં આપુ છું સાડાત્રણ હજાર આપ્યા હમણા, બોસ્કીના ના લૂગડાં પહેરેલા, સોનુ પહેરેલું સાથે બાયડી ને કહે કે આ મારી ભત્રીજી છે એનું સગપણ કરવા નીકળ્યો છું. એ સમયે સાડાત્રણ હજાર આપ્યા પછી અહીં જોયું - આપે ક્યાં ? લખી દીધા. અહીં બેઠો હતો પણે ન્યાંથી બોલાવ્યો આંહી મોઢા આગળ એવા એ માળા ઢોંગી નીકળે એને આત્મા ક્યાં માળા ઢોંગ ! બોસ્કીનાં લૂગડાં સોનાની જોડી પહેરેલી, જે.પી. વસનજી ત્રિકમજીનો દીકરો છું, ભત્રીજીના સગપણ કરવા નીકળ્યો.

એમ આત્મા અનાદિસે એ વર્તમાન દશામેં પવિત્રતા પ્રગટે બિના અમારે પવિત્ર હમ પવિત્ર હૈ... પવિત્ર હૈ... પવિત્ર હૈ એસે માન લે ઠગાઈ જાયેગા ઔર વ્યવહારકી ક્રિયા કરતે કરતે દયા કરતે, દાન કરતે, ભક્તિ કરતે, ભગવાનકી પૂજા કરતે... કરતે... કરતે... કલ્યાણ હોગા. ધૂળમેંય નહિ હોગા. વો તો રાગ પુણ્ય હૈ, પુણ્ય હૈ. આયા બિના રહેતે નહીં. પાપ ન હો ત્યારે પુણ્ય આતે જરૂર, પુણ્ય હોતા હૈ ધર્મીકો ભી પુણ્ય તો આતા હૈ પૂજા ભક્તિ, પણ વો પુણ્યબંધકા કારણ સમ્યગ્દષ્ટિ જાણતે નહીં. ઉસસે રહિત મેરી ચીજ સદાય અંદર આનંદ મેરા પડા ઉસકા અનુભવની સ્થિરતા જિતની હો, ઈતના ધરમ. વો રાગ જિતના આયા, વો વ્યવહારભાસી વો રાગકો હી ધર્મ માનતે હૈ. છે ને ?

નિશ્ચય ને વ્યવહાર, દોય નયની કે આભાસકો આભાસ એટલે ભાસ ભાન નહિ. સત્યકા ખ્યાલ નહિ ને વ્યવહારકા ખ્યાલ નહીં. કિસકો નિશ્ચય કહેના કિસકો વ્યવહાર કહેના ખબર નહીં. નામ લે લિયા કે હમારે બેય નય હમારે છે. “એસે મિથ્યાદષ્ટિ તિનિકા ઈન્હીંકા નિરૂપણ કિજિયે હૈ....” ઉસકા કથન કરનેમેં આતા હૈ. “જે જીવ એસે માને હૈ, જે જીવ એસે માનતે હૈ જિનમત વિષે....” વીતરાગ સર્વજ્ઞ ત્રિલોકનાથ પરમાત્મા ઉસકા અભિપ્રાય ઉસકા મારગ વિષે “નિશ્ચય વ્યવહાર દોય નય કહે હૈ....” દોય નય હૈ જ્ઞાનકા અંશ દોય હૈ. જ્ઞાનકા અંશ દોય હૈ. સમજમેં આયા ?

જ્ઞાનકા અંશ ક્યા ? નય ક્યા ? આ આત્મા વસ્તુ હૈ વસ્તુ, ઉસમેં જ્ઞાનગુણ હૈ ત્રિકાળ, ઉસકી વર્તમાનદશામેં વો ત્રિકાળ દ્રવ્ય વસ્તુ ક્યા, અને વર્તમાન દશા કિતની કમ હૈ વિકારસે ને નિર્વિકારસે, ઉસકા જ્ઞાન કરના. તો દોયકા જ્ઞાન કરનેકો પ્રમાણ જ્ઞાન કહેતે હૈ. પ્ર..મા..ણ અખંડ પૂર્ણ જ્ઞાન ઔર વો પ્રમાણજ્ઞાનકા એક ભેદ અવયવ ઉસકો નય કહેતે હૈ.

નય એટલે એક જ્ઞાનકા, એક વસ્તુના એક ધર્મ નામ એક ભાવકો જાનનેવાલા જ્ઞાનકા અંશકો નય કહેનેમેં આતા હૈ. સાંભળ્યુંય ન હોય આ નય એટલે શું? બધે નય...નય...ન્યાય નથી... લોકો નથી કહેતા આ ન્યાય છે એમ કહે છે કે ન્યાય એટલે શું? નય અને નિ એટલે જે પ્રકારના વસ્તુનું સ્વરૂપ હૈ, વો તરફ જ્ઞાનકો લે જાના ઉસકો નય કહેતે હૈ. સમજમેં આયા? વીતરાગ સર્વજ્ઞ પરમાત્માકા પંથમેં જો પૂરણ વસ્તુકા જ્ઞાન કરના ઉસકો પ્રમાણ કહેતે હૈ. પ્રમાણ આખી ચીજમેં પૂરણદ્રવ્ય હું શક્તિએ પૂરણ હું. પર્યાયમેં અપૂર્ણતા હૈ ને રાગ હૈ, વો સબકા એક સાથ જ્ઞાન કરના વો પ્રમાણ. પ્ર-માણ માપ લે લિયા. પદાર્થકા માપ લે લિયા કિ પદાર્થ એસા હૈ. ઔર વો પ્રમાણકા એક અંશકો-અવયવકો-ભાગકો નય કહેતે હૈ, કિ જો નયકા જ્ઞાન ત્રિકાળી વસ્તુકો જાને વો નિશ્ચય, વર્તમાન ભેદ રાગ ને અપૂર્ણતાકો જાને વો વ્યવહાર, એસી તો ખબર હૈ હી નહીં, અને માનતે હૈ કિ હમારે તો દોય નય સાધન કરના હૈ. ઝીણી વાત છે પોપટભાઈ! ઝીણી નથી?

“દોય નય કહે તાતેં હમકોં તિનિ દોઉનિકા અંગીકાર કરના....” લ્યો.

ભગવાને તો બે નય કહ્યા છે વ્યવહાર ને નિશ્ચય. વ્યવહાર એટલે આ તમારો વ્યવહાર નહિ હોં ધંધાનો હા. ધંધા બંધાનો વ્યવહાર નહીં. હા, એ વળી એકવાર આવ્યો હતોને ઓલા ભાઈ, મંગલદાસ મંગલ જેસિંગ, જેસિંગ ઉજમશી. આ મોટી છે ને સાત-આઠ કરોડ રૂપિયાની જેને, શાંતિભાઈનો બાપ. અહીં આવે બધાય આવે તો બધાય આવે વારાફરતી બધાય. એક ફેર આવ્યા હતા ઘણીવાર આવતા અહીં એક ફેર આવ્યા. મંગલદાસ જીવતા હતા આ નવી પેઢીના શાંતિલાલનો બાપ, પછી કહે કે તે દી’ તો બહુ નહોતુ આટલુ બધું સાતેક લાખ હતા. હવે વધી ગયું તે દી’... કહે મહારાજ તમે વ્યવહાર વ્યવહાર કહો છો પણ વ્યવહાર અમારે રોગ આવે તો દવા ન કરવી? અરે! શેઠ શું કહો છો? તમને કાંઈ ખબરું ન મળે. આ રૂપિયાના ઘણી થઈને બેઠા! ભાઈલાલભાઈ, અમારે કાંઈ શેઠની પાસેથી લેવું ન હોય એટલે! તે દી’ સાત લાખ કહ્યા’તા તે દી’ હો. આ તો અહીં ચોરાણુની સાલ થઈને આ મકાન થયું હતુંને તે દી’ આવ્યાતા અને એકાણુ-બાણુમાં ત્યાં યે આવ્યા હતા હીરાભાઈના મકાનમાં. ભાવનગર આવે એટલે દર્શન કરવા આવે છે મોટર લઈને. કીધું આ પણ વ્યવહાર! તમને સુન્યા નહિ, જૈનમેં તમારા જનમ અને તમને ચોપડા જ સંભાળવા આ ચોપડા આ ફર્યા ને આ ચોપડા આ ફર્યા ને પાંચ લાખ મળ્યા ને આઠના પાંચ થયાને, શું છે આમાં? ઈ વ્યવહાર અમે આંહી કહીએ છીએ કીધુ તમારે આ દવા કરવાનો ઈ વ્યવહાર! ઈ વ્યવહાર કૌન કહેતે હૈ?

યહાં તો આત્માકા ભાન હો મૈં અખંડ શુદ્ધ ચૈતન્ય સચ્ચિદાનંદ આત્મા પવિત્ર ભગવાન એસી પર્યાય પ્રગટ દશા હુઈ પવિત્ર, ઉસમેં પૂરણ પવિત્રતા ન હો, તબ લગ દયા દાનકા ભાવ આતા હૈ, આ ઉસકો વ્યવહાર કહનેમેં આતા હૈ. એ કેટલાય વરસથી... હજી એના બાપને કાંઈ પડી છે અગાસમાં તો જેસિંગભાઈ નહીં? જેસિંગ ઉજમશી. અહીં અગાસમાં લલ્લુજી હતા ને એનો પરિચય ખરો. સમજાણું કાંઈ ?

કહેતે હૈ, અમારે તો દો નય હૈ. નિશ્ચય ભી હૈ, વ્યવહાર ભી દોય આદરણીય હૈ. દેખો અંગીકાર કરીને, અમારે દોય અંગીકાર કરના પણ દો અંગીકાર હો સકતે નહીં તેરે ખબર નહિ. સમજમેં આયા ? “એસે વિચારી દોય ના....” મારે તો ત્રિકાળ દ્રવ્ય હૈ ઉસકા પર્યાયમેં નિર્મળતા હો. નિર્મળતા તો હુઈ નહીં ઉસકો પણ નિશ્ચયભી હમારે અંગીકાર કરના. અને વ્યવહાર ભી અંગીકાર (કરના) આદરણીય માનના. નિશ્ચય ભી આદરણીય હૈ ઓર દયા-દાનકા વિકલ્પ ઊઠતે હૈ વો ભી હમારે ઉપાદેય નામ આદરણીય હૈ. કારણકે ભગવાને દો નય કહા. એકેય નય તો છૂટયા જાય નહિ અને એનું વસ્તુ સમજમેં આવે નહીં. સમજમેં આયા ?

“એસે વિચારી જેસે કેવળ નિશ્ચયાભાસ કે અવલંબીનિકા કથન ક્રિયા થા....” પહેલે, મૈં શુદ્ધ હૂં ને પવિત્ર હૂં ને કેવળજ્ઞાનમય હૂં ને મેરેમેં રાગ હૈ હી નહિ ને પવિત્રતા હી હૈ, પર્યાયમેં ભી હોં. ઓર “યે નિશ્ચયકા અંગીકાર કરે....” આ પ્રમાણે બાત સમજતે હૈ ને ? પવિત્ર પરમાત્મા હમારે કુછ હૈ હી નહિ. બડી બાત હૈ ! તો આ ઈચ્છા કિસકો ઉત્પન્ન હોતી હૈ ખાનેકી, પીનેકી ? ત્યાં ઈચ્છા ઉત્પન્ન હોતી હૈ ત્યાં પરમાત્મપના આયા કહાંસે ? સમજમેં આયા ? વો તો રાગ હૈ અને તુમ કહતે હૈ કિ હમ પવિત્ર હૈ... પવિત્ર હૈ... પવિત્ર હૈ... ખાનેકા રાગ, પીનેકા રાગ, સોનેકા રાગ વો સબ રાગ હૈ, ઈચ્છા હૈ, વૃત્તિ હૈ, વિકલ્પ હૈ, ઉત્થાન હૈ, ઉત્થાન વિકારકા હૈ ત્યાં માન લેના કિ હમે તો મોક્ષ હૈ, હમે તો મોક્ષ હી હૈ હમારે. એસા માનનેવાલા નિશ્ચયકો અંગીકાર કરતે માનતે પણ વો મિથ્યાત્વ હૈ ઉસકો ખબર નહીં.

“ઓર જેસે કેવળ વ્યવહારભાસકે અવલંબીનિકા કથન ક્રિયા થા એસે વ્યવહારકા અંગીકાર કરૈ હેં....” હમ બસ દયા પાળતે હૈ, પુણ્ય કરતે હૈ, ભક્તિ કરતે હૈ, પૂજા કરતે હૈ વો વ્યવહાર હૈ. અને વ્યવહાર હૈ વો હમારા નયકા વિષય હૈ. અમારા લાભકા લાભદાયક હૈ. “યદ્યપિ એસે અંગીકાર કરને વિષે દોઉનયનિ વિષે પરસ્પર વિરોધ હૈ....” જરી ઝીણી વાત હૈ. ભગવાન આત્મા આમ પૂરણ શુદ્ધ તો હૈ શક્તિમેં, સ્વભાવમેં, અને

પ્રગટ પર્યાય દશામે શુદ્ધતા પ્રગટ કરે, તો ઉસકો નિશ્ચય કહનેમે આતા હૈ. ઔર સાથમે હજી રાગ રહતે હૈ ભક્તિ, પૂજા, દયા, દાન આતે હૈ, ધર્મીકો ભી હૈ પણ વો રાગ હૈ ઉસકો જાનના કી આ રાગ હૈ, આ ઉસકા નામ વ્યવહાર.સમજમે આયા? પણ વો રાગ ભી અંગીકાર કરને લાયક હૈ ને નિશ્ચય ભી અંગીકાર કરને લાયક હૈ, મૂઠ્ઠ હૈ ભ્રમણા તેરે હો ગઈ હૈ.

“દો નયનિકે પરસ્પર વિરુદ્ધ હૈ....” દેખો એક જ્ઞાનકા અંશ કહતે હૈ કિ હમ પવિત્ર હૈ. દૂસરા જ્ઞાનકા અંશ કહતે હૈ કિ હમારામાં અપૂર્ણતા રાગ ને નિમિત્ત હૈ, તો દો કા વિષય વિરુદ્ધ હૈ, તો દો કો અંગીકાર કરના એસા બન સકતે નહીં. સમજમે આયા? એસે હી કરને દો નયમે તો પરસ્પર વિરોધ હૈ. “તથાપિ કરૈ કહા..... સાંચા તો દોઉનયનિકા સ્વરૂપ ભાસ્યા નહીં....” નિશ્ચય કિસકો કહતે હૈ? નિશ્ચય નામ સત્ય, વ્યવહાર નામ આરોપિત કામ. સત્ય ભગવાન આત્મા સત્ય, ઓલા કબીરમાં પણ સત્ય નામ ભગવાન એમ બોલતે હૈ ઉસમે બોલે, એને ખબરેય નથી કે સત્ય નામ ક્યા હૈ. અંદર સત્ય પરમાત્મા. પ્રભુ એ વાતો તો બહુ કરે પણ સમજે નહીં.

ઓલું પણ છે ને એક રાધાકૃષ્ણ મોટો પંથ છે આગ્રામાં. આગ્રામાં અમે ગયા હતા ને જોવા તો બધા બચારાને ખબર પડે કે સંઘ આવ્યો છે મોટો એટલે નામ. બધાને અંદર બતાવ્યું છે બધું. સાડાત્રણ કરોડ રૂપિયા તો એક ફક્ત મકાનનો હજી મંજલો નથી કર્યો તેમાં નાંખ્યા છે. સાડાત્રણ કરોડ હજી મંજલો નથી કર્યો. હા આધા ભી નહીં. ભાઈએ જોયું છે આધા હી નહીં. હજી તો હેટું સાધારણ થાંભલા છે. અને એમાં સાકળ ટેકવીને ખપ શું કહેવાય? બળાતને એકલા આરસપહાણ નાંખી છે આમ. સાડાત્રણ કરોડનું હજી સાધારણ મકાન હજી તો એનામાં તો કેટલાક નાંખવા હશે. એ બધા કહેતાને એનો ફોટો ત્યાં અંદર હતો ને અંદર ફોટો એ બાઈનો ને ઓલો વાહ વાહ કરતા કે સબસે બડા હો ગયા લખ્યું તું અંદર. ક્યા બડા કિસકો કહેના?

અરે ભાઈ! બાપુ એ ચીજ આત્મા એ સચ્ચિદાનંદ પ્રભુ પૂરણ ઉસકી અંતર અનુભવ કરના ઔર ઈસમે જરી ક્યાશ હૈ પૂરણતા નહિ તો રાગ આતા હૈ જરૂર ધર્મકા, શ્રવણકા, ભક્તિકા, પૂજાકા, દાનકા, જાત્રાકા વો ભાવકો જાનના કિ હૈ ઈસકા નામ વ્યવહાર હૈ, વો ભાવકો આદરના, ઔર નિશ્ચયકો ભી આદરના, વો તો પરસ્પર વિરુદ્ધ હુઆ, દોય કો આદરના ને વિષય તો વિરુદ્ધ હૈ, દોયકો આરાધના હો સકતે નહીં. સમજમે આયા? “ક્યા કરે? સાંચા તો દોઉનયનિકા સ્વરૂપ ભાસ્યા નહીં અને જિનમત વિષે દોય નય કહે....” બેય કહ્યા હૈ નિશ્ચય ભી કહા ને વ્યવહાર ભી કહા હૈ, નહિ હૈ એસા નહીં.

“તિનિવિષૈ કાહૂકૌ છોડી ભી જાતી નાહી....” વ્યવહારનય છોડે તો નિશ્ચય એકાંત હો જાતા હૈ. નિશ્ચય છોડે તો વ્યવહારકા એકાંત વ્યવહારભાસી હો જાતા હૈ. ક્યા કરે? સમજમેં આયા નહિ કિ વ્યવહાર નિશ્ચય ક્યા? હમારે તો બેય અંગીકાર કરના. ભગવાને બેય નય કહ્યા છે ને પણ ભગવાને કહ્યું છે કે નહીં? મુનિઓએ કહ્યું છે કે નહીં? દેખો કુંદકુંદાચાર્ય મહારાજ ધર્મના ધોરી, એમણે પણ વ્યવહારનય કહ્યો છે કોણે ના પાડી? સુન તો સહી ક્યા કહા હૈ? ભગવાન આત્મા અપની શુદ્ધ ચિદાનંદ સ્વરૂપ અનુભવદૃષ્ટિ સમ્યગ્દર્શન પ્રગટ કરે વો નિશ્ચય હૈ, ઉસકા આશ્રય લિયા યે. અને અંશમેં રાગ ભક્તિ આદિ ભાવ સાધર્મી પ્રત્યે પ્રેમ પ્રભાવના ઐસા રાગ હોતા હૈ વો જાનના કે યે ભૂમિકામેં ઐસા હૈ ઉસકા નામ વ્યવહાર. વ્યવહાર આદરણીય હૈ ને નિશ્ચય આદરણીય હૈ ઐસા દો વાતકો ભગવાને કભી કહી કહા નહિ. સમજમેં આવે નહિ ને ક્યા કરના? દોય લેના દોય માનના. “દોય નય કહે (તિનિ કાહૂકૌ છોડી જાય નહીં). તાર્તે ભમ લિયે દોઉનિકા સાધન સાધે હૈ....” ભમણાથી જુઓ સાધન એટલે નિશ્ચયનું પણ સાધન સાધીએ, વ્યવહારનુંયે સાધીએ. બેનું સાધન હોય નહીં. બેના સાધન હોય નહીં. સાધન એકનું હોય નિશ્ચયનું અંતર અને રાગ આવે એને જાનનેલાયક. સાધન બેના ન હોય સાધન એકના હોય. આ બેયના સાધન સાધીએ તો આપણે બે નયને માન્યા કહેવાય, એમ કરીને માને પણ વસ્તુની ખબર નથી. કેમ નથી એની વિશેષ વાત કરશે.

॥ પ્રમાણ વચન ગુરુદેવ ॥